

Werkplezier in het voortgezet onderwijs

Dertig werkvormen die je zó met een team kunt benutten. Werkvormen waarmee teamleden op een prettige en actieve wijze met elkaar in gesprek raken over werkdruk en werkplezier. Vanuit een oplossingsgerichte en positieve visie; van klagen naar kracht. Een aanpak die klaar is voor grootgebruik, in én buiten het onderwijs.

Aukje van den Bent

'Voortgezet Werkplezier' is ontwikkeld vanuit de wens – van vakbonden, VO-raad en Voion (voorheen Arbo-VO) – om in de arbocatalogus van het voortgezet onderwijs aandacht te besteden aan werkdruk. Tot nu toe maakt de aanpak (nog) niet officieel deel uit van de catalogus. Eigenlijk een vreemd eendje in catalogusland dus. Een eendje, dat druk bezig is om zich als zwaan te ontpoppen. Dit artikel toont de weg in de aanpak en vertelt over de ervaringen ermee.

Een feestje om te horen

Tien docenten van een school komen viermaal bijeen omdat ze last hebben van werkdruk. Op de eerste workshop schrijven ze allerlei goede voornemens, energievreters en energiegevers op. Er volgen vele werkvormen, en de groep heeft het vaak over moeilijke onderwerpen. Tijdens de laatste workshop krijgt elke docent het papier weer terug. Ze gaan voor zichzelf na wat inmiddels al wel, en nog niet lukt. Daarna volt een rondje:

'Het lukt mij beter om mijn taken in te plannen en prioriteiten te stellen.' 'Ik sport nu elke dag 20 minuten.' 'Ik neem vaker pauze.' De laatste docent zegt: 'Ik zet soms even muziek aan in de klas, en dat geeft een heel ander sfeertje' en vult aan '...En wat is het een feestje om te horen dat er bij iedereen wel iets gelukt is!'

Voortgezet werkplezier

Plat gezegd is voortgezet werkplezier een verzameling werkvormen die je kunt downloaden en printen. Een website met zeven tabbladen: twee tabbladen uitleg en vijf tabbladen vol met werkvormen. De vijf tabbladen volgen vijf stappen van een veranderproces: begrip, inzicht, inspiratie, ideeën en uitproberen. Een kleurrijke en overzichtelijke verzameling op www.voortgezetwerkplezier.nl.

De website is echter niet zomaar een verzameling werkvormen. Het is een doordachte aanpak om een doel te bereiken. Een aanpak om werkdruk te verminderen en werkplezier te vergroten. Om op aangename en interactieve wijze een goed gesprek te bevorderen. En de aanpak biedt nog meer mogelijkheden. 'Terwijl mensen met de aanpak werken

ontdekken ze steeds meer mogelijkheden. De één noemt het "spelenderwijs naar vreugde in het werk komen", de ander ziet zelfs kansen om het in te zetten voor teamontwikkeling en organisatieverandering', zegt Anita Verzijl, regioconsultant van Voion.

Ontwikkeling

Voion faciliteert de ontwikkeling. Met een groep van docenten, directeurs en ondersteuners en via een workshopstafette krijgt de aanpak stap voor stap vorm. De ontwikkeling was eigenlijk al een voorbeeld van de aanpak zelf. 'Walk the talk' in de praktijk dus. Louis Thijssen, projectleider vanuit Voion: 'De ontwikkelgroep groeide in een jaar vanuit het niets uit tot een betrokken groep van bijna tachtig personen. De ontwikkeling zelf bleek werkplezierig en aanstekelijk! De ontwik-

Prioriteiten stellen

De workshop 'Voortgezet Werkplezier' begint bij één van de scholen met een lijst van irritatiepunten. Die is in het werkoverleg ervoor opgesteld. Er blijkt nóg een lijst in omloop te zijn, twee jaar geleden opgesteld. Er staan wel vijftig ergernissen op een rij. Wat opvalt is dat beide lijsten vrijwel gelijk zijn.

De groep docenten gaat met twee vragen aan de slag, in actieve werkvormen. 'Wat gaat er hier goed, waar krijg je werkplezier van?'; en 'Hoe komt het dat het niet is gelukt om in twee jaar een aantal irritatiepunten weg te werken?'. Bij de eerste vraag bruist het, bij de tweede is er topconcentratie. Het resultaat is dat de groep drastisch prioriteiten gaat stellen en ervoor kiest aan twee punten te werken. De vakinhoudelijke ontwikkeling van de lessen en een schone, opgeruimde school winnen de aandacht. Al het andere moet wachten. Ook de bijeenkomsten 'Voortgezet Werkplezier' worden opgeschort. Jammer, maar 'nu even niet'.

keling vormde zo eigenlijk al de eerste fase van implementatie'.

Begin 2011 staat de aanpak voor het eerst op de site. Voion zet daarna een tweede fase van implementatie in. Daarvoor organiseren ze regioconferenties waar geïnteresseerden stukjes van de aanpak kunnen ervaren. Ze verzorgen twee 'train-de-trainer' bijeenkomsten voor potentiële procesbegeleiders. Daarnaast bieden ze scholen goede faciliteiten om een professionele procesbegeleider in te huren om zo de aanpak op de eigen school goed op gang te komen.

Resultaat

Meer dan honderd personen volgen een regionale bijeenkomst. Een twintigtal neemt deel aan de train-de-trainer. Tien scholen zetten inmiddels 'Voortgezet Werkplezier' in de praktijk in, de één met een enkele werkvorm, de ander met een volledig programma.

Omdat de regionale bijeenkomsten informatie én kansen bieden om de aanpak te ervaren, worden deze zeer positief gewaardeerd. 'Meerdere deelnemers zeggen dat ze in die korte tijd heel veel hebben geleerd', aldus Verzijl. 'Ook de train-de-trainer-bijeenkomsten worden als inspirerend, prettig en leerzaam ervaren'.

Maar de 'proof of the pudding' is natuurlijk of er in de praktijk positieve resultaten worden geboekt. En dat gebeurt. 'Door Voortgezet Werkplezier beseffen we hoe groot de kracht van het positieve kan zijn', vertelt Roel Eising, directeur van praktijkonderwijs school De Venen uit Drachten, de eerste school die met Voortgezet Werkplezier van start ging. 'We hebben meer oog voor elkaar, en er zijn veel docenten die een stap verder gekomen zijn in de omgang met werkdruk én werkplezier.' Thijssen vult aan: 'Je ziet dat door de samenwerking mooie dingen gebeuren. Meten ervan is lastig. Maar mooie verhalen ontstaan er steeds meer.'

Vervolg

De aanpak is op basis van de ervaringen verder aangevuld en uitgebreid. Eind 2012 komen er naar verwachting nog meer werkvormen op de site. 'De aanpak heeft zich nu voldoende bewezen om op eigen benen te gaan staan. Scholen kunnen zelf kiezen wat zij op welk moment van de aanpak inzetten. Trouwens, dat hoeven niet alleen VO-scholen te zijn. We hebben ook van andere geïnteresseerden bericht', zegt Thijssen. En inderdaad, de aanpak is onderwijsspecifiek, maar kan zeker ook in andere branches toegepast worden. Een mooie aanvulling in catalogusland. ☐

Van angst naar rust

Teamleider Chris vertelt dat er vorig jaar twee docenten met burn-out zijn uitgevallen. En dat de rest van de groep van veertig docenten nu door angst overmand wordt. Want wie zou de volgende zijn die het overkomt?

Het team speelt tijdens de eerste workshop van Voortgezet Werkplezier het signalenspel. In groepjes van vier komen ze om beurten in de hoofdrol. 'Als jij in de stress zit, merk ik dat aan je doordat ...'. Daarna reageert de hoofdrolspeler. 'Ik schrok ervan', zegt Klaas, 'ze kennen me een stuk beter dan ik dacht en ik had niet verwacht dat ik zoveel liet zien'. 'Ik vond het fijn om te merken dat mijn collega's me zo goed kennen', zegt Tineke. Twee weken later blikt Chris terug op de workshop. 'Er heerst meer rust in het team', zegt hij. 'Het lijkt wel alsof de teamleden een nieuwe taal hebben gevonden, ze spreken nu heel open over signalen met elkaar.'

Aukje van den Bent is organisatieadviseur bij Ergo-balans en maakt deel uit van het netwerk van De Goede Praktijk, dat gespecialiseerd is in de dienstverlening rondom arbocatalogi. www.degoedepraktijk.nl. Aukje ondersteunt Voion bij de ontwikkeling en implementatie van Voortgezet Werkplezier. Meer weten? Kijk op www.voortgezetwerkplezier.nl of bel met Voion 045 579 6024.

De ontwikkelgroep groeide in een jaar vanuit het niets uit tot een betrokken groep